

Oplegger foto maart 2020 Regionale Energie Strategieën

Deze foto is opgesteld door NP RES

Status: definitief

01-05-2020

Foto

Afgelopen maart 2020 zijn de regio-accounthouders van het Nationaal Programma RES (NP RES) in gesprek gegaan met RES-coördinatoren van de 30 regio's. Op basis van deze gesprekken is een groot deel van de foto van de 30 RES'en van maart 2020 opgesteld. Naast de gesprekken is gebruik gemaakt van input vanuit de Participatiecoalitie, Netbeheer Nederland (NBN) en het Rijk.

In de gesprekken kwamen verschillende thema's aan de orde. De antwoorden zijn vastgelegd in een antwoordenlijst die door de regio's zijn geaccordeerd. De foto van maart 2020 geeft een geaggregeerd beeld per thema, waarbij de variëteit is gevangen in grafieken en beelden. Deze oplegger licht een aantal elementen toe uit het algemene beeld van de foto.

Tijdens het voeren van de gesprekken werden alle betrokkenen geconfronteerd met het Coronavirus en de Rijksmaatregelen daartegen. Antwoorden over beoogde plannings, participatie maar ook de ondersteuningsbehoefte richting NPRES veranderden in de loop van de gesprekken. De uiteindelijke uitkomsten in de foto zijn gefilterd op de situatie die nu is ontstaan.

Nog even kort

In 30 RES-regio's wordt gewerkt aan de totstandkoming van de concept-RES, en tegelijk ook aan een duurzame samenwerking tussen gemeente(n), provincie(s), waterschap(pen), netbeheerders, maatschappelijke organisaties, inwoners en (energie)bedrijven.

Er is bewust gekozen om de energietransitie op te pakken op het schaalniveau van de regio en het proces 'van onderop' te laten ontstaan. Vanuit gelijkwaardigheid tussen overheden, waarbij het voortouw ligt bij provincies, gemeenten en waterschappen. In gesprek met elkaar en met hun omgeving brengen deze partijen hun eigen kaders, beleid, behoeften, wensen en ambities ter tafel. Aan de voorkant zijn geen regels over kaders voor de RES afgesproken. Niet landelijk en niet regionaal. Ook deze ontstaan tijdens het proces. Hoe het Rijk aanwezig is – of zou moeten zijn – in de regio is één van de actuele vragen in de regio's.

Doordat de 30 RES'en van onderop ontstaan, wordt op 30 verschillende manieren uitvoering gegeven aan het opstellen van de concept-RES en het organiseren van de samenwerking. De keuzes voor de inrichting van het proces worden regionaal gemaakt, passend bij de regionale opgave, de historische en culturele context, verhoudingen, werkwijze, kennis, et cetera. Tegelijkertijd is er een ambitie neergelegd in het Klimaatakkoord waar de RES'en aan bijdragen. Om zicht te houden op wat er in de regio's speelt en de regio's te kunnen faciliteren met kennis op producten, stelt NP RES periodiek een 'foto' op.

Hoe zijn de 30 regio's op weg?

Op dit moment zijn er 20 openbare concept-RES'en, waarvan het leeuwendeel in de komende maanden de bestuurlijke besluitvormingsprocessen ingaan. De oorspronkelijke inleverdatum van de concept-RES'en ten behoeve van de appreciatie van het Planbureau van de Leefomgeving was 1 juni, maar is vanwege de maatregelen tegen het coronavirus verruimd naar 1 oktober dit jaar. De antwoorden die gegeven zijn ten aanzien van beoogde plannings zijn daarmee achterhaald en in deze foto niet meer meegenomen.

De foto laat zien dat het ambitieniveau ten aanzien van elektriciteit over alle regio's heen -zoals dat nu ambtelijk is aangegeven - aan lijkt te sluiten op de landelijke kwantitatieve afspraak van de tafel elektriciteit onder het Klimaatakkoord. Daarbij moet gezegd worden dat een aantal regio's nu nog ontbreekt. Ook kan de besluitvorming die nog moet volgen maar ook belemmeringen op gebied

van beleid, draagvlak, ruimtelijke inpassing, netcapaciteit e.d. het ambitieniveau nog beïnvloeden. Zowel in de periode tot het indienen van de concept-RES maar ook in de periode tot de definitieve RES..

Regio's geven aan dat er, om te komen tot realisatie van de ambitie, belemmeringen vanuit het Rijk dan wel de provincie moeten worden weggehaald en de juiste randvoorwaarden geschapen moeten worden bijvoorbeeld met betrekking tot versteviging van het net. Uit de analyse van PBL (1 oktober 2020 – 1 februari 2021) zal blijken in hoeverre de RESambities realiseerbaar zijn. NP RES geeft geen duiding of oordeel over de TWh die in de concept-RES'en staan totdat PBL op 1 februari 2021 de analyse op de concept-RES heeft uitgevoerd. NP RES signaleert dat optellingen volop gedeeld worden, maar wil in het kader van wekken van verkeerde verwachtingen, hier terughoudend in zijn.

Ten aanzien van warmte valt op dat er sinds de foto van december vorig jaar qua samenwerking in de regio, maar ook met de betrokken maatschappelijke en private partijen een goede slag is gemaakt om met elkaar te komen tot de Regionale Structuur Warmte (RSW).

Afwegingskader

In het concept-RES-proces hebben regio's voor het eerst serieus kunnen verkennen hoe het opstellen van een RES in zijn werk gaat. De kern van het opstellen van een RES, en dus ook de kern van de appreciatie, is hoe regio's de afwegingen tussen de verschillende aspecten uit het afwegingskader hebben gemaakt: ruimtegebruik, kostenefficiëntie, systeemefficiëntie en maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak.

Uit de foto blijkt dat de meeste regio's de vier aspecten van het afwegingskader hebben meegenomen in hun concept-RES-proces. Het diagram in de foto laat zien dat regio's gemiddeld een redelijk gelijke waarde toedichten aan de verschillende aspecten in hun RES-proces, maar met een lichte voorkeur voor maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak en ruimtelijke kwaliteit.

Hoewel regio's dus wel aangeven hoe zwaar ze de verschillende aspecten uit het afwegingskader wegen in hun proces, betekent dit niet noodzakelijkerwijs dat alle keuzes die op dit moment in de concept-RES'en worden gemaakt, in samenhang zijn afgewogen. Op weg naar de RES1.0. zal dit een grotere rol gaan spelen. Iteratie is hierbij het toverwoord. Hierin ligt een verantwoordelijkheid voor de regio's, maar zonder twijfel ook voor NP RES. Integrale afwegingen kunnen namelijk pas écht gemaakt worden als duidelijk is wat de implicaties van bepaalde keuzes binnen de RES zijn. Dat is nu vaak nog niet het geval. Dat zal in samenwerking met NPRES, de netbeheerders, de mede-overheden en het Rijk vorm moeten krijgen.

Een logische en weldoordachte samenhang van de verschillende aspecten van het afwegingskader is van belang. Alleen op deze manier kunnen de ruimtelijke, energiesysteem-, financiële en maatschappelijke consequenties van keuzes binnen de RES duidelijk worden. Denk bijvoorbeeld aan de gevolgen wanneer het grootste deel van hernieuwbare opwek uit zonne-energie bestaat. Dit kan vanuit maatschappelijk draagvlak de beste keuze zijn. Tegelijk hangen er grote consequenties aan vast voor het ruimtegebruik (want, meer grondgebied nodig) en kostenefficiëntie (want, duurder door de impact voor het energienetwerk). Elke keuze is legitiem, maar wordt idealiter gemaakt in samenhang met de gevolgen van die keuze voor de regio.

Er is hard gewerkt en de fundamenten voor het werk aan de RES lijken in ieder geval gelegd. Dat er bijvoorbeeld voor vrijwel alle regio's in oktober een netimpact-analyse ligt en de meeste regio's al zoekgebieden hebben aangewezen is hiervan een voorbeeld.

Bewonersparticipatie

Participatie is een breed begrip. Het wordt vaak gebruikt voor het betrekken van volksvertegenwoordigers, inwoners, ondernemers en (belangen)groepen. In deze foto is gekeken naar participatie van bewoners. De verschillende fases van de RES (richting concept-RES, richting RES 1.0, richting ruimtelijke verankering en vervolgens projectrealisatie) kennen andere vormen van meedenken, meewerken en uiteindelijk mee kunnen doen in de realisatie.

Uit de foto blijkt dat er een gevarieerd beeld is over de momenten waarbij actief bewoners worden opgezocht en in de manieren waarop. Ook hier zien we in de weken na de fotogesprekken de impact van het coronavirus. Vraagstukken als "Een online peiling bij bewoners uitzetten, is dat nu wel of niet passend om in deze tijd te doen?" of "Kunnen we deze bijeenkomsten ook in een online vorm toch laten doorgaan?", zijn aan de orde van de dag.

Uit de foto blijkt daarnaast dat de RES-regio's en de Participatiecoalitie elkaar inmiddels beter weten te vinden dan in december vorig jaar. Inmiddels zijn er in alle regio's contacten gelegd en levert de Participatiecoalitie op diverse manieren een bijdrage aan het werk en de processen in de regio's.

Belemmeringen

De RES is een proces waarbij alle betrokkenen gaandeweg leren. De samenwerkende partijen komen in dit proces belemmeringen tegen die de totstandkoming van een gedegen en gedragen RES belemmeren, dan wel als risico worden gezien in de realisatie van de regionale ambities. De foto dient er o.a. voor om die belemmeringen duidelijk te krijgen en daar waar mogelijk op te lossen.

Regio's willen graag duidelijkheid over de belemmeringen op weg van de concept RES naar de RES 1.0. Wat kan? Wat kan niet? Dat verlangt wat van het NP RES als ondersteunende organisatie. En van rijk, provincies, waterschappen, gemeenten en netbeheerders de bereidheid om er samen aan te willen werken met de wetenschap dat niet alle belemmeringen oplosbaar zijn.

De komende maanden wordt de lijst met belemmeringen die o.a. uit de foto naar voren komt, geanalyseerd op mogelijkheden en onmogelijkheden. Dit is een gemeenschappelijk opgave voor alle betrokkenen bij het proces. Het NP RES kan dit traject faciliteren, waarbij gemeenten, provincies, netbeheerders en het Rijk hiervoor hun eigen verantwoordelijkheid in te vullen hebben. De rol van NP RES is om de afstemming over belemmeringen tussen de verschillende betrokkenen, rijk, provincies, waterschappen, gemeenten, netbeheerders, energiecoöperaties te versterken, versnellen en verbeteren gericht.

Vrijwel alle benoemde belemmeringen staan via contacten met de regio al op het netvlies van NP RES, de mede-overheden en het Rijk. In veel gevallen worden ze al in bestaande trajecten bij overheden, of in RES-verband opgepakt. Binnen het Rijk bestaat ook een afstemoverleg, dat belemmeringen verzamelt en uitzet bij de relevante beleidsdirecties binnen de departementen.

Belemmeringen en knelpunten zijn inherent verbonden aan een vraagstuk als de energietransitie. Ervaring op met name het windmolen-vlak van de afgelopen jaren heeft aangetoond dat belemmeringen tot het laatste moment oppoppen. Deze nieuwe belemmeringen ontstaan door nieuwe kennis en ervaring.

Ondersteuning NPRES

De regio's hebben de wens om dat NPRES in de komende fase een verbindende rol blijft spelen. Dit betekent: het verbinden van Rijk en regio, en het faciliteren van het goede gesprek tussen regio's en soms ook binnen regio's. Het NPRES pakt dit op en geeft hier invulling aan.

Het proces van de concept-RES naar de RES1.0 vraagt om verbreding, verdieping en concretisering. Ook hierbij is ondersteuning nodig. NP RES verkent dit in klankbordsessies met de regio's en geeft dit verder vorm.

Het functioneren van de Expertpool vraagt nog een verbeterslag. Zowel in de helpdeskfunctie als bij de inhoudelijke advisering zelf. Daarbij geven de regio's aan dat de Expertpool in deze vorm geen antwoord is op het huidige capaciteitsgebrek bij met name de gemeenten. Samen met onze opdrachtgevers en RVO, die de Expertpool uitvoert, bekijken wij welke mogelijkheden er zijn om meer tegemoet te komen aan de wensen vanuit de regio's.